

Nederduits - Nederlands

W pierwszej połowie XVI w. cesarz Karol V zjednoczył siedemnaście prowincji niderlandzkich. Obszar ten obejmował obecne tereny Belgii (bez biskupstwa Leodium, fr. Liege, ndl. Luik), Holandii, Wielkiego Księstwa Luksemburga i znaczą część północnej Francji. Karol V ogłosił, że ów związek państwowy stanowi nierozdzielny całość, a we wszystkich dzielnicach ma obowiązywać ta sama sukcesja. W ten sposób połączono niemal wszystkie obszary niderlandzkojęzyczne oraz kilka francuskich. Były one jeszcze złączone z Rzeszą niemiecko-habsburską, ale nie podlegały już jej prawom.

Świadomość mieszkańców tych prowincji, że są inni niż reszta habsburskiego państwa, znalazła swój wyraz w określeniu "Nederlands" lub "Nederduits", funkcjonującym obok lub zamiast "Diets"; na przykład w wydanej w 1550r. książce Joosta Lambrechta *Nederlandsche Spellijnghe* (= Ortografia niderlandzka) czy w bardzo ważnej gramatyce *Twe-spraack vande Nederduitse Letterkunst* (= Dialog o gramatyce niderlandzkiej), którą w 1584 ogłosił Hendrik Laurenszoon Spieghel.

Pojęcie "Nederlands" zostało użyte po raz pierwszy w roku 1482. Przez kilka wieków co jakiś czas posługiwano się nim, lecz dopiero w XIX stuleciu weszło do powszechnego użycia. Rozwój drukarstwa wzmógł dążenie do stworzenia pisanego języka ponadregionalnego. Drukarze byli żywotnie zainteresowani zbytem swoich publikacji w całych Niderlandach. Z drugiej strony studia nad łaciną i greką zapoczątkowane przez renesansowych humanistów - wśród nich Erazma z Rotterdamu (1469-1536), który wywarł wielki wpływ na polskich humanistów - przyspieszyły powstanie świadomości narodowej: własna mowa powinna dorównać językom klasycznym. Potrzebne były do tego regulacje, a w ich formułowaniu odegrały doniosłą rolę gramatyki i leksykony, które pojawiały się na rynku od schyłku XV wieku. W 1574 roku antwerpski drukarz Christoffel Plantijn wydał słownik o fundamentalnym znaczeniu *Dictionarium Teutonico-Latinum* wielkiego leksykografa Corneliusa Kilianusa. W dykcjonarzu tym słowa niderlandzkie otrzymały łacińskie objaśnienia.

(Źródło: Vandenputte O., Koch J. *Niderlandzki. Język dwudziestu milionów Holendrów i Flamandów*.
Stichting Ons Erfdeel, Rekkem 1992)